

19. 1. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vybrždování a trestněprávní paradoxy

Judikatura zpravidla pokládá vybrždování za pokus trestného činu ublížení na zdraví. Ve skutečnosti je tato právní kvalifikace velmi nepřesvědčivá a spíše aktivistická, než opřená o racionální argumentaci.

Východiska

Protože soudy dovozují zavinění ve formě nepřímého úmyslu, neuškodí připomenout si několik základních tezí. Úmyslného zavinění se nelze dohadovat; je nutné je prokázat stejně jako ostatní složky trestného činu. Protože dovnitř hlavy nikomu nevidíme, ne-/úmyslné zavinění se dovozuje z vnějších projevů. Všechny komentáře na tomto místě uvádějí klasickou kazuistiku s dovozením úmyslu vraždit podle toho, jakými zbraněmi a kam útočník vede rány.

Pro nepřímý úmysl platí to samé; i nepřímý úmysl se musí logicky odvodit ze skutkového děje a nelze se jej toliko spekulativně domýšlet.

Nepřímým úmyslem se nazývá stav, kdy pachatel ví o hrozícím následku **a je s jeho případným nastáním srozuměn**. Pokud takový následek nechce a bez přiměřených důvodů se spoléhá na to, že nenastane, jde o vědomou nedbalost.

Paradox první - hypotetický následek

Prvním problémem u vybrždování bývá naprosto hypotetická povaha následku. Při vybrždování nemusí dojít k žádnému zranění, avšak soud případ zpravidla kvalifikuje jako pokus o ublížení na zdraví (například rozhodnutí ve věci sp. zn. 6 Tdo 1337/2011).

Jenže proč právě ublížení na zdraví? Zavinění vůči ublížení na zdraví se dovozuje z existence zavinění vůči dopravní nehodě. Ovšem dopravní nehody mají celé spektrum možných následků; od žádného zranění až po smrt. Proč je tedy u vybrždování běžně volen právě následek spočívající v prosté újmě na zdraví, a nikoli jiný následek?

Ve skutečnosti platí, že pokud pachatel byl srozuměn s ublížením na zdraví jako jedním možným následkem dopravní nehody, pak musel být srozuměn se všemi rozumně předvídatelnými následky dopravní nehody. Černá kronika každých novin je plná článků o smrtelných nehodách a každý řidič si je toho dobře vědom.

Budeme-li konstruovat, že vybržďující řidič je srozuměn s tím, že ten za ním nedobrzdí a nastane nehoda, pak musíme být důslední a říci, že přesný průběh dopravní nehody a její následek na zdraví je nepředvídatelný. Nemusí se stát nic kromě pomačkaných plechů, může to skončit boulí na čele a zlomenou rukou, ale také může při srážce někdo zemřít. Je-li pachatel s nehodou srozuměn, musí být

logicky srozuměn s tím vším.

Tuto zjevnou pravdu ostatně deklarují i soudní rozhodnutí ve věcech vybrždování:

„Stejně tak si musel být vědom, že při kolizi vozidel v soudu zjištěné rychlosti může současně dojít k velmi vážným zraněním a škodám na majetku, když fatální důsledky střetu dvou vozidel mohou nastat i v daleko nižších rychlostech. Současně nemohl počítat s žádnou konkrétní okolností, která by naznačeným a reálně hrozícím následkům mohla zabránit.“ (6 Tdo 1337/2011)

„Již tato konstelace sama o sobě svědčí pro reálnou možnost vzniku dopravní kolize, přičemž si v takové situaci lze snadno představit i závažné až fatální následky. [...] Navíc v této úvodní fázi se dotčená vozidla pohybovala rychlostí 80 km/h a případná jejich srážka by bez jakýchkoliv pochybností znamenala vážné ohrožení zdraví i života všech zúčastněných (což musí být zřejmé i laikovi).“ (8 Tdo 379/2017)

Pokud soud přesto uzavře, že šlo pouze o pokus o prosté ublížení na zdraví (obě citovaná rozhodnutí), pak si soud odporuje ve výroku a svém vlastním odůvodnění!

Samozřejmě kdyby soudy všechna vybrždování automaticky kvalifikovaly jako pokus o vraždu, každý by instinktivně chápal, že je to hodně divoké rozhodování (zejména pokud by nikdo žádné zranění neměl). Jenže proč tedy soudy volí kvalifikaci pokusu o ublížení na zdraví, když je přesně stejně (ne)podložená jako pokus o vraždu?

Jedinou předností právní kvalifikace pokusu o prosté ublížení na zdraví je, že nevyvolá stejný údiv jako pokus vraždy, ale ve skutečnosti jsou obě kvalifikace přesně stejně uměle vybrané, což byl nucen napůl přiznat i komentář v Trestněprávní revue 10/2017, který pro změnu navrhuje pokus o těžké ublížení na zdraví. [1]

Pokud jsme si právní kvalifikaci vybrali prakticky náhodně (jak jsme prokázali výše, racionální kritérium zde nebylo), již tušíme, že něco není v pořádku. [2]

Paradox druhý - vykonstruovaný úmysl

Již jsme si řekli, že úmyslné zavinění bude nutno **prokázat** (nikoli dohadovat se či spekulovat), a to logickým odvozením z chování řidiče.

Je nesporné, že vybržďovač zaviněně a vědomě vyvolá riziko dopravní nehody. Vzácněji způsobí i nehodu. To však samo o sobě neříká, zdali jde vůči nehodě a případnému zranění o zavinění ve formě úmyslu či vědomé nedbalosti (riziko je jisté, nehoda nejistá a vůbec nastat nemusí). Musíme tedy pokračovat v analýze situace a v jednání řidiče hledat nějaké pomyslné okénko do jeho hlavy.

S čím může a nemůže být vybržďující řidič srozuměn?

Dozajista je srozuměn s tím, že pokud vybržďovaný řidič nezpomalí, tak narazí autem do vybržďovače. To je logický závěr: pokud je jedno auto vpředu a druhé vzadu, tak zadní vletí do předního. Nejpravděpodobnější průběh hypotetické dopravní nehody by byl právě takový.

A teď si musíme položit vážnou otázku: je běžný vybržďovač srozuměn s tím, že někdo do něj vletí s autem a teoreticky jej zabije? Když se impulsivní spěchající člověk rozhodne „vytrestat“ pomalého řidiče za zdržování, znamená to, že je smířen s vlastní smrtí při „vytrestání“ a vlastně domů/do práce/jinam nechce jet? Chce někoho „vytrestat“ tak moc?

Když někdo vybrzdí autobus, je natěšen na to, že autobus nedobrzdí a najede na něj x tunami hmoty? (6 Tdo 1027/2012)

A i kdyby k žádnému zranění nedošlo, je vybrzdovač smířen s tím, že jeho vlastní auto bude poškozeno? Když řidič krásného poršáku „školí“ majitele škodovky, je smířen se zničením svého autíčka, nebo ho naopak nehoda rozzlobí a půjde se poprat? (3 Tdo 1445/2014)

Buď mám o vybrzdovačích zcela mylné představy, nebo nic takového nechtějí a nejsou s tím ani smíření, ani srozumění, dokonce jim představa vlastního rozdrčení přijde nepříjemná. Vybrzdovač chápe, že v případě nedobrzdní by byl on sám ohrožen, a spoléhá na to, že „proškolený“ řidič za ním dobrzdí!

Z analýzy situace a jednání běžného vybrzdovače plyne, že vůči případné nehodě bude zavinění toliko ve formě vědomé nedbalosti, a nikoli nepřímého úmyslu. Tomu ostatně odpovídá i fakt, že při naprosté většině vybrzdování buď k žádné nehodě nedojde, nebo se nehoda obejde jen s následky na vozidlech (jinými slovy průměrný vybrzdovač nevolí manévr, který by zaručeně vedl k ublížení na zdraví). [3]

Být si vědom možného následku, ale spoléhat na to, že nenastane, je jasný znak vědomé nedbalosti. Nemůže tedy jít o údajný úmyslný pokus o ublížení na zdraví.

Soudy se obvykle pokoušejí údajný úmyslný pokus odůvodnit úvahou, že vybrzdovač „nemohl počítat s žádnou konkrétní okolností“, která by srážce zabránila (6 Tdo 1337/2011, v různých obměnách další judikáty), to je však zjevně nesprávný argument.

Běžné auto jezdící po českých silnicích je vybaveno brzdami a lze celkem rozumně počítat s tím, že ani „proškolený“ řidič necítí sebevražedné potřeby a bude se chtít srážce vyhnout, což je potvrzeno i pozorováním. Na to právě spoléhá vybrzdovač, který také nechce zahynout či nechat si zničit svého plechového miláčka. Ostatně právě proto, že normální řidič v takové situaci šlápne na brzdu, se pak u soudu řeší zpravidla jen „pokusy o ublížení na zdraví“.

Tím nechceme vybrzdování bagatelizovat. Je to krajně odsouzeníhodné jednání a nebezpečí nehody se jím vyvolává, to nelze popřít. Je však zjevné, že pachatelé nepočítají s tím, že nehoda nastane, necítí sebevražedné sklony a spoléhají se na to (zpravidla úspěšně), že vybrzdovaný řidič zastaví či dostatečně zpomalí.

Je politováníhodné, že na tyto celkem zřejmé a jednoduché okolnosti soudy zpravidla nereagují a konstruují naprosto umělé „srozumění“ s nehodou, kterou vybrzdovač zjevně nechce (ve vlastním zájmu ji nechce!) a nepočítá s tím, že nastane.

Toto zcela umělé konstruování údajného srozumění jde dokonce tak daleko, že ve věci sp. zn. 8 Tdo 379/2017 Nejvyšší soud uvedl, že dovolatel musel být „přinejmenším srozuměn“ v krajním případě i s vlastní smrtí, což hodnotím jako odvážnou argumentaci. [4] Ponechám na rozhodnutí čtenářů, zdali se v čtení myšlenek vybrzdovačů mýlím já, nebo soud.

Paradox třetí - odkazy na nerelevantní judikaturu

Orgány činné v trestním řízení v souvislosti s vybrzdováním někdy užívají argument rozhodnutím Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 7 Tdo 1081/2011: vytlačení cizího vozidla z dálnice bylo shledáno pokusem o těžké ublížení na zdraví (cizí vozidlo vyjelo mimo dálnici, převrátilo se, pachatel měl být srozuměn s možností těžké újmy na zdraví osob uvnitř).

Tento judikát má stejné slabé místo jako všechny judikáty o vybrždování. Hypotetická těžká újma na zdraví je uměle zvolená a přesně stejnou logikou by šlo skutek posoudit jako pokus vraždy. Každý přece ví, že při převrácení auta může posádka zemřít!

Doporučuji čtenářům zadat do internetového vyhledávače *vozidlo+převrátilo+zemřel*. Okamžitě vyjede množství novinových zpráv jako například „*Mladík zemřel v BMW, které se převrátilo na střechu*“, „*Opilý řidič převrátil vůz několikrát přes střechu. Spolujezdec zemřel*“, „*Audi vylétlo ze silnice a převrátilo se, zemřel dvacetiletý řidič*“ atd. Stejně tak ale existují případy, kdy při převrácení vozu dojde jen k bagatelnímu zranění.

Tak proč by měl být pachatel srozuměn **právě s těžkým ublížením na zdraví**? Nedává to o nic větší smysl než rozsudky o vybrždování.

Pro nás je však hlavní, že judikát 7 Tdo 1081/2011 není pro vybrždování relevantní. Mezi oběma typovými situacemi je zásadní rozdíl: vytlačím-li auto z dálnice a sám pokračuji v jízdě po vozovce, pak se dráhy obou vozů rozejdou. Cizí auto jede či kutálí se příkopem, naráží do stromu atd., zatímco moje auto jede nerušeně dál. Osud cizího auta mě zjevně netrápí.

Naopak pokud někoho vybržduji, pak v jeho dráze jsem především já. Pokud řidič za mnou neubrzdí, pak první deformační zónu tvoří moje vlastní auto se mnou za volantem. Pokud bych zastavoval cizí auto vlastním tělem, s největší pravděpodobností by mě to trápilo. Z toho plyne, že s žádnou srážkou srozuměn nejsem a spoléhám (důvodně či nedůvodně), že ten za mnou přibrzdí včas.

Odkazování na judikaturu, která se týká v klíčovém bodě zásadně odlišné situace, je dalším problematickým bodem soudního rozhodování o vybrždování.

Paradox čtvrtý - občan vs orgán

Zajímavé je i srovnání přístupu k běžnému řidiči a k policistovi. 1. března 2013 zastavila policie provoz na dálnici D1, aby pomocí překážky tvořené stojícími auty s nic netušícími civilisty nuceně zastavila vůz prchající vysokou rychlostí. Řidič prchajícího vozu nezvládl manévr a narazil do stojící kolony, přičemž sebe zabil a jednoho civilistu těžce zranil.

GIBS dokonce do jednoho soudního podání v související věci sama policejní úkon bez rozpaků označila jako „živý zátaras“. Přestože tedy není pochyb o tom, že policie záměrně vyvolala „živý zátaras“ z vozů a těl civilních osob a spoluzapříčinila tak nehodu, nikdo za to nebyl stíhán.

Zřejmě platí zvláštní pravidlo: když stojící překážku vyvolá policie, je to legální a policie vůbec nemohla srážku předvídat (třebaže nepočítá s žádnou konkrétní okolností, která by srážce zabránila); když stojící překážku vyvolá prostý občan, pak musí být odsouzen, protože je srozuměn s nehodou (třebaže se tím z něj nesmyslně dělá sebevrah).

Věřu zvláštní dvoukolejnost!

Závěr

Vybrždování je samozřejmě špatné a nebezpečné. Pochopitelně je třeba takové jednání potlačovat.

Nechť tedy zákonodárce zavede novou skutkovou podstatu do trestního zákoníku, která bude popisovat právě takové jednání, které je obtížně podřaditelné pod jiné skutkové podstaty. Přesně stejně to zákonodárce jako reakci na požadavky z praxe učinil v případě sprejerství vložením § 257b

do starého trestního zákona.

Rozhodně by soudní aktivismus neměl „dohánět“ či „zachraňovat“ chybějící právní úpravu pomocí nepřesvědčivých konstrukcí typu uměle vybraný hypotetický následek (stejně náhodný jako vůbec nic nebo smrt na opačných koncích spektra) a vykonstruované srozumění se srážkou (takový vybrzdovač chce jistě zničit i své auto a zranit i sebe!).

Zdravý selský rozum říká, že v naprosté většině případů je zavinění vůči případnému zranění toliko formou vědomé nedbalosti: vybrzdovač si je vědom rizik, nicméně, nejasa sebevrah, spoléhá na to, že řidič za ním stihne dobrzdit.

Jan Vučka,
advokát

[Dvořák Hager & Partners, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Oasis Florenc
Pobřežní 394/12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
Fax: +420 255 706 550
e-mail: paha@dhplegal.com

[*] autor se na žádném citovaném případě s vybrzdováním nepodílel

[1] CIBULKA, Karel. Usnesení Nejvyššího soudu z 31. 5. 2017, sp. zn. 8 To 379/2017 - poznámka. Trestněprávní revue 10/2017.

[2] Asi jediné racionální kritérium by mohla být pravděpodobnost toho či onoho následku (srov. velmi kvalitní nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. I.ÚS 1038/17, závěrečná slova odst. 25). Žádné takové pravidlo však publikovaná judikatura u vybrzdování nepostulovala (navíc by úvahy o subjektivně vnímaných pravděpodobnostech byly dosti nespolehlivé). Výběr hypotetického následku vybrzdování prostá újma na zdraví/těžká újma na zdraví/smrt pro účely právní kvalifikace je tak bez racionálního podkladu, což dokládají výše uvedené citace judikatury, nad nimiž má oprávněné rozpaky i autor [1].

[3] Bohužel existují tragické výjimky (smrt dítěte na dálnici D10 v prosinci 2016). I v tomto případě však vozidlo jedoucí za (nepravomocně odsouzeným) viníkem nehody zastavilo včas, takže viník nehody zřejmě s nehodou nepočítal.

[4] Celková škoda na dvou vozidlech činila necelých 70 tisíc korun. K žádnému zranění nedošlo.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního](#)

rejstříku

- Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách
- Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu
- Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného
- Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce
- Letiště a letecké stavby
- Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku
- Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?
- Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin
- Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení